

VESTUL ROMÂNIEI

Ziar românesc independent din Oradea-Mare.

REDACȚIA și ADMINISTRAȚIA :
Strada Francisc Deák No. 2.
Telefon 10-02.
Manuscrisele nu se înapoiază.

Director-Fondator : ȘTEFAN MĂRCUȘ

ABONAMENTE:

Apare de trei ori pe săptămână.
Pe o lună. 25 Lei
Pe un an. 260 Lei
In America 3 dolăr

Biserica și neamul maghiar

Intr'un număr ocazional din ziarul „Nagyvárad”, D-l Dr. Koracsonyi Lános își termină frumoasele cuvinte scrise în memoria decedatului episcop Széchényi cu următoarele rânduri: „Dar credem că și acolo (în lumea celalaltă) se va ruga și va implora pe Dumnezeu pentru nașterea sa iubită și pentru biserică sa.

Sunt cuvinte cari nu ne vorbesc atâta despre ce vor fi făcând morții, dar cari ne spun în deajuns de aceea ce fac în Ardeal episcopii maghiari pentru neamul lor. Este de admirat patriotismul reprezentanților catolicismului maghiar, ce poate trece și dincolo de mormânt. Și noi am avut asemenea figuri mărețe în biserică neamului nostru și credem că ele au avut și au grijă de neamul lor. Credem că mare parte din aceea ce ne-a dat Dumnezeu dreptății, ne este dat prin ruga mărețelor suflete ale bisericii noastre.

Cât a fost în viață contele Széchényi a rămas aici în Oradea-Mare ca să se roage pentru iubitul său popor. Biserica pe care el a servit-o, așa după cum o mai servește și cei rămași în viață, această biserică el a înțeles să o pună în serviciul neamului său, mai cu seamă acum în vremuri de încercare. Cuvintele frumoase ale D-lui Dr. Karacsonyi sunt o dovadă mai mult despre ceea ce poate însemna o episcopie pentru nădejdele neamului maghiar. Și ce dramatică moarte va fi fost pentru cel-ce a plecat în lumea cerurilor! Dacă ar fi murit în alte timpuri pentru neamul său, suntem și noi încredințați că moartea sa ar fi fost mai liniștită, decât acuma când a fost silit să-și părăsească cel mai de seamă post al său de dincoace de Tisa; decât acuma când moartea crudă îl răpește nu numai dela păstoria turmei sale creștine, dar mai ales dela postul său de păzitor al neamului, și în care se concentraseră multe nădejdi. Nădejdi atât de mari, încât maghiarimea, prin gândul D-lui Dr. Karacsonyi, a lăsat ca aceste nădejdi să treacă și dincolo de mormânt și ca ele să fie duse de sufletul curat al răposatului în fața tronului dreptății. Iar dacă Dumnezeu, în fața căruia s'au prezentat el, va fi tot acela în fața căruia s'au prezentat și marii noștri preoți; în fața Dumnezeului dreptății și al bunătății; atunci suntem încredințați că sufletul marelui episcop maghiar se va liniști, când va vedea că tot ceea ce s'a făcut azi aici pe pământul ardealului este opera acestui mare Dumnezeu.

În fața marelui tron răposatul episcop se va convinge că altele sunt căile pe care va porni turma sa rămasă pe pământ; și el se va ruga pentru poporul său iubit.

Căci oricât de legitimă și de măreață ar fi grija unei biserici pentru poporul său, azi și Dumnezeii nu mai pot fi acela ce au fost atunci când ei erau atât de mulți, atât de pătimiși și de răzbuunători, atât de naționali și de nedrepti ca pe vremea Troiei. El, marele episcop, luminat acolo în lumea lumii, va inspira de sigur

pe ceilalți episcopi ce au rămas mai departe în mijlocul turmei lor.

Îți trebuie însă o putere extraordinară ca să înțelegi pe morții cei mari. Să dea Dumnezeu ca nașterea maghiară să fie inspirată mai mult de acela decât de aceștia. Căci suntem siguri că dacă au putut ajunge în fața Celui Mare, ei nu au putut ajunge decât cu suflete drepte și bune!

George Bota.

Un caz grav

Suntem informați că un domn Reisinger a fost angajat pentru câteva ore în poliție ca agent acoperit și în intervalul acesta a și căpătat locuință formată din 3 camere și accesorii.

Ne miră acest fapt când știm că zeci de profesori și funcționari stau de luni de zile pe la hoteluri, neputându-se găsi modalitatea pentru a li se da locuințe.

Se zvonește chiar că intenționat

a fost angajat, scopul fiind numai și numai plasarea acestui domn Reisinger, în locuință.

Cerem autorităților în drept a explica acest caz. Aceasta pentru a clarifica opinia publică și mai ales pentru a liniști pe acei funcționari și profesori cari de luni de zile caută în van să fie cartiruiți.

Noi dăm cele de mai sus sub titlu de informație. În caz când nu ni se va trimite un comunicat însă dela cei competenți, vom reveni.

Congresul corpului didactic la București

În ziua de 2 Decembrie s'au ținut în București simultan trei congrese de către cele trei asociații ale corpului didactic: universitar, secundar și primar, în cari s'a luat în discuție situația financiară a membrilor învățământului.

În toate aceste trei congrese s'a expus situația precară în care sunt lăsați apostolii culturii și consecințele grave cari decurg pentru învățământ din această cauză. S'a arătat că guvernul nu-și ține promisiunile făcute față de acest corp și s'a hotărât solidaritatea și continuarea luptei, întrebându-se mijloacele cele mai extreme. Iată rezoluțiile fiecăruia din aceste 3 congrese:

Rezoluția profesorilor universitari

S'a adoptat un proiect de moțiune în care se exprimă solidaritatea și frăția de luptă a profesorilor universitari alături de profesorii secundari și de institutori și învățători pentru realizarea îmbunătățirii situației materiale a corpului profesoral și deci pentru asigurarea liniștii necesare îndeplinirii înaltei misiuni științifice, culturale și educative, pe cari o au acești factori ai civilizației.

Rezoluția profesorilor secundari

După lungi discuții în care s'a hotărât demisia în bloc în caz când, nici de data aceasta ministerul nu va lua în considerare cerințele lor, s'au fixat următoarele:

1. Suspendarea pe timp de trei zile a tuturor cursurilor — aceasta ca un gest demonstrativ;
2. După o lună de zile, desființarea claselor paralele;
3. Demisiile în bloc.

Apoi se citește următoarea moțiune:

Salarul dinainte de război — 1916 — să fie înmulțit cu un indice de scumpete convențional de zece, care să se poată aplica tuturor salariaților statului, ca un minimum de existență.

Coeficientul convențional de zece va trebui să fie revizuit din trei în trei luni pentru a fi raportat în aceeași proporție la indicii de scumpete real al zilei.

Încetarea imediată (la o dată ce se va fixa de comitetul de acțiune) a tuturor cursurilor la clasele extra-bugetare și la orele în plus dela școlile statului, măsură care trebuie să ducă la desființarea pentru tot-

deauna a acestor ore de sleire trupească și sufletească a membrilor corpului didactic.

Organizarea demisiilor tuturor membrilor corpului didactic în vederea celei din urmă și hotărâtoare măsuri, în cazul când demisia devine inevitabilă, în urma tuturor celorlalte demersuri.

Rezoluția institutorilor și învățătorilor.

După lungi debateri, comitetul „Asociației învățătorilor” propune o moțiune, din care reiese că dascălii din întreaga țară, nemaiputând duce tralul cu salarizările nenorocite actuale, urmează să-și înainteze în bloc demisiile la 1 Ianuarie, în cazul când guvernul nu va satisface în totul, doleanțele exprimate la acest congres.

Iată cam ce salarii cer.

Salariul din 1919 să fie mărit de 10 ori, astfel: învățătorii să primească 2200; institutorii 3750 lei; profesorii secundari 5550 lei, iar profesorii universitari 10,000 lei pe lună. Aceste socoteli au fost făcute fără să se aplice gradațiile.

Știri mărunte

— Tenorul Indries, binecunoscut publicului nostru, a debutat Vineri seară la Opera din Cluj, jucând în Madam Butterfly A fost primit bine de public.

— Închizându-se liceul călugărilor piariști din Careii-Mari, d. inspector Pteancu a înființat în acest oraș un liceu românesc și o școală secundară de fete.

— Acceptându-se demisia lui Mathes a fost numit ca șef al guvernului din Romania Dorten care și-a și constituit guvernul din 12 membri.

— Numărul total al jertfelor cutremurului din Japonia este: 99.375 morți, 113.071 răniți și 42.890 de dispăruți.

— Contele Apponyi a plecat în Spania cu scopul de face o vizită ex-impărătesei Zita.

— Ieri la orele 4 și jum. a avut loc în Oradea-Mare înmormântarea locotenentului Mărculescu care a murit subit.

— Tribunalul din Varșovia a achitat pe hatmanul Mahno și pe tovarășii săi, acuzați de complot pentru separarea Galiei orientale de Polonia.

— Drahma greacă se urcă. Dela 320 drahme cât cota Livra sterlină, în 3 zile a scăzut la 210 drahme.

— Din 17 milioane automobile câte circulă în lumea întreagă, 14 milioane circulă numai în Statele-Unite, cea ce ar veni 1 automobil la 8 locuitori.

Cețiți ziarul

„Vestul României”
apare de trei ori pe săptămână.

Bugetul orașului Oradea-Mare

De săptămâni se debate în Consiliul orașului Oradea-Mare, bugetul pe anul 1924. Desbaterile decurg într'o atmosferă patriarhală, cum numai pe vremuri, și aceea ce lipsește este — luleaua dintre dinții sfetnicilor îngrijii de soarta cetățenilor. Între împrejurările de acum, când fiecare are în afară de datoria serviciului său, și conștiința care îl obligă a contribui în mod efectiv la îmbunătățirea relațiilor de toată categoria, bugetul ar fi trebuit să treacă, să fie înaintat cât mai curând spre aprobare ministerului. Suntem în 6 Dec., și va trebui să cunoaștem și cetățenii contribuția care se va impune, precum favorurile ce le vom avea la un buget de 50,000.000 Lei.

Acest sentiment îl are și Consiliul. Al său ecou s'a făcut d-l prim-jurisconsult al orașului Dr Mangra. Lucrările ar putea să fie precipitate, că avem doar și 2 consilieri economici. La votare merge ușor, fiindcă se dau în Consiliu mai multe voturi decât prevede legea, și alte împrejurări agravante doar nu sunt. Drept că d-l Mangra în ședință a pus la îndoială capacitatea unor domni consilieri, și în urma nepregătirii dosarelor, cari ajung în fața Consiliului, dar respectivii domni s'au apărat, și au dovedit prin vorbă, că sunt capabili și au energia de a prelucra dosarele înaintate bugetului în câteva sute de anexe. Este aceasta o situație bolnavă, al cărei rădăcini nu le căutăm și nu sunt numai aci. Omul cu răspundere să împrejoară cu oameni cari îi sunt plăcuți, și cari, cu siguranță să potrivească modul său de a se gândi și de a trăi.

D-l Prefect și d-l Primar însă, dacă observă că marea protecție de sus este în detrimentul serviciului și a prestigiului lor, au datoria de a acționa din inițiativă proprie. Primăria în sfârșit nu e o școală pentru adulți, unde să învețe cineva igienă, cultură, constituție ori administrație. Și d-l Primar va face bine, dacă va lua în considerare că o acțiune se impune chiar în apărarea prestigiului său.

Teatru românesc

— Memoriul oraşului Timişoara. —

Chestiunea teatrului stabil românesc să discută din nou.

Pianul Primăriei oraşului Timişoara semnat la 24 Noembrie 1923 ne prezintă chestiunea din un nou punct de vedere. I-l publicăm ca în numărul viitor să discutăm asupra realizării lui.

La conferinţa primarilor dela Oradea-Mare, s'a decis în unanimitate şi cu multă însufleţire, ca oraşele mari din această zonă, Timişoara, Aradul, Oradea-Mare şi Satu-Mare să înscrie anual în bugetul lor o sumă de cel puţin 500.000 lei fiecare şi să stăruiască pe toate căile şi cu toate mijloacele ca sacrificiile, ce sunt dispuse să facă, să nu rămână zadarnice. Frupa naţională, ce se va înfiinţa, va avea obligaţiunea să de e reprezentăţiuni teatrale şi în celelalte oraşe mai mici dela frontiera apuseană a ţării: Lugoj, Caransebeş, Reşiţa, Oraviţa, Lipova, Sănnicolaul-Mare, Brad, Salontra-Mare, şi Sighetul-Marmaţiei. S'a propus deci din partea conferinţei primarilor să se facă apel şi la primăriile acestor oraşe, cerându-li-se să înscrie şi ele în bugetul lor cel puţin câte 50.000 lei pe an în scopul arătat. În schimb trupa de teatru naţional va urma să joace şi în aceste oraşe câte 1-2 săptămâni pe an.

S'a decis apoi să se ceară cel mai larg sprijin dela On. Minister al Artelor, solicitând-i o subvenţie anuală de cel puţin 3 milioane lei.

Astfel cel mai scump loc nu va trebui să treacă peste 25 Lei, iar staturile II şi III pentru funcţionari şi ofiţeri să fie accesibile pentru sume modeste (10-15 Lei), câtă vreme studenţilor şi militarilor grade inferioare să li-se facă posibilă intrarea în templul artei pentru o taxă de cel mult 5 Lei.

Teatru naţional, care s'ar înfiinţa pentru regiunile apusene şi nord-vestice ale ţării, ar urma să-şi ia reşedinţa în oraşul Timişoara, care s'ar îngriji locuinţe bune şi confortabile membrilor trupei, şi având mai mulţi chiriaşi, cari deţin restaurante bune, li-ar putea impune reduceri considerabile pentru membrii trupei, cari nu iau masa în familie. Pe familişti i-ar introduce ca membrii la cooperativa funcţionarilor comunali.

Aici şi-ar începe stagiunea în luna Septembrie şi ar juca şi în luna Octombrie, făcând în acest timp şi un mic turneu prin oraşele şi localităţile mai de seamă din Banat, Lugoj, Caransebeş, Oraviţa, Reşiţa, Lipova, Sănnicolaul-Mare etc.

În luna Noembrie ar urma să joace în Arad, în Decembrie în Oradea-Mare, în Ianuarie în oraşele Satu-Mare, Careii-Mari, Baia-Mare şi Sighetul Marmaţiei.

În jumătatea a doua a lunii Februarie, trupa ar reveni din nou la Oradea-Mare, stând aici vre-o 3 săptămâni şi apoi la Arad, unde deasemenea ar putea sta vre-o 3-4 săptămâni. În timpul stagiunilor dela Oradea-Mare şi Arad, trupa ar putea face şi câte un turneu mai scurt prin oraşele Zălau, Şimleul-Silvaniei, Salonta-Mare, Beiuş şi Brad.

La începutul lunii Aprilie trupa s'ar reîntoarce la domiciliu, la Timişoara, unde ar face o nouă stagiune de 5-6 săptămâni şi un turneu de câteva săptămâni prin celelalte oraşe din Banat.

Pentru lunile de vacanţă (Iunie, Iulie şi August) deasemenea s'ar prevedea un turneu de 2-3 săptămâni prin localităţile balneare. Băile Herculane, Mehadia şi Buziaş.

Tot felul de bonboane, ciocoladă şi fructe zaharisite se pot procura mai ieftin, engros şi en detail, la magazinul

BONBONERIA TEATRULUI Horovitz şi Mozes

Oradea-Mare, Strada Teatrului 4
Telefon-Interurban 2-69

Depozit exclusiv de vânzare engros al apelor minerale din Sănnicolaul român „HEBE”

BIROUL DE COMISIONERI DEUTSCH ŞI FIL

din Cafeneaua „PALACE” mijloceşte prompt scoaterea de paşapoarte şi vize :-:

Populaţia Jugoslaviei. Datele statistice ale biroului statistic jugoslav arată că populaţia totală a Jugoslaviei este de 11 milioane 724.915, dintre cari 9.660.499 sârbi, croaţi şi sloveni, 202.207 alţi slavi, 512.207 germani, 483.973 români şi restul de 210.214 alte naţionalităţi.

Vizitaţi Restaurant de Lux „PALACE”
cel mai elegant şi cel mai somptuos din localitate :-:
Bucătărie admirabilă
Proprietar: MAX WELZER

Din cauza aglomeraţiei de material, amânăm pentru numărul viitor continuarea conferinţei d-lui prof. I. Cosma, începută în numărul trecut.

JULIU GERGELY CROITOR CIVIL ŞI MILITAR

Mare magazin de rechizite
UNIFORME ŞI CHIPIURI
Oradea-Mare, Bul. Reg. Ferdinand, 55

Din ocaziunea turneului teatrului naţional din Bucureşti s'a dat în onoarea artiştilor un banchet la restaurantul „Palace”. A contribuit la acoperirea speşelor societatea românească din localitate. Speşele s'au urcat peste colecta făcută. D. Cons. cultural a cerut în Consiliul oraşului ca suma în restanţă de 3000 Lei să fie acoperită din Caseria oraşului. Consiliul a admis cererea, ca multe alte speşe date în onoarea funcţionarilor superioari cari se perindează în Oradea-Mare. Faţă de cultura românească avem cu toţii, şi i-şi are şi oraşul o datorie. A fost un gest potrivit. Banchetul fiind organizat fără cunoştinţa prealabilă a Consiliului, despre ce a fost avizat şi D. Consilier cultural D. primuriscusult dr Mangra a înaintat recurs.

* **Bonbonnier.** Acest local de noapte de primul rang din Oradea-Mare surprins publicul doritor de de a distra pentru câteva ore, în săptămână trecută cu un program excelent. Recomandăm ca toată lumea să cerceteze acest local, unde va uita de grijele zilei.

Congresul Unionei Patronale Alimentare din România.

Ieri la ora 4 s'a început congresul în sala festivă a primăriei. Au participat reprezentanţii a 36 comune din Ardeal. A prezidat d-l Leatey preşedintele unionei patronilor din întreaga Românie care prin'o cuvântare în care mulţumeşte reprezentanţilor oficialităţii, deschide congresul:

D-l Căciulă, secretarul camerei de comerţ din Cluj, spune că congresul de faţă prezintă o mare importanţă şi că dezbaterile sunt chemate a grăbi reîntronare comerţului liber. Doreşte succes.

Vorbesc apoi d-l **V. Hodor** prefectul judeţului şi d-l **C. Bucico** primarul oraşului salutând pe congresişti.

D-l Dedu, inspector general şi delegat al ministerului, salută congresul în numele Ministerului de Industrie şi Comerţ asigurându-l de toată sollicitudinea şi bunăvoinţa lui. Dezideratele şi memoriile vor fi înaintate celor în drept şi pe cât posibil crede ce vor fi luate în seamă. Răspunde de asemenea la criticele făcute legii speculei ilicite arătând că toate protestările se reduc la mici greşeli de de procedare din partea celor ce aplică legea.

D-l Deciu Aurel, preşedintele asociaţiei patronilor din Transilvania, raportează asupra proiectului de lege

Dir. Teatrului Parlaghy a cerut oraşului 7000 Lei despăgubire pentru reprezentaţie rămasă Marţi seara a turneului Agatha Bărescu. Consiliul a aprobat. Primuriscusult dr Mangra a înaintat apel, luând de bază contractul legat de oraş cu directorul teatrului oraşenesc L. Parlaghy.

Conferinţele Cercului franco-român. Duminică în 9 Decembrie la orele 6 va ţine la cercul franco-român, (Cercul Militar) o conferinţă d-l Gh. Sofronie, profesor la liceul Gojdu despre „Pregătirea Revoluţiei Franceze din 1879 prin ideile filozofice”. Va vorbi d-sa deoarece, d-l preşedinte Stăncescu a cărui conferinţă era fixată la acea dată, lipseşte din oraş.

Toţi intelectuali şi elita Oradei-Mari frecventează numai

Cafeneaua „ELITE”

O orchestră clasică de primul ordin, delectează publicul.

Schrunk By Perless London

au sosit
stoife engleze speciale la
HACKMAYER
croitor bărbătesc
Strada Avram Iancu No. 2

INFORMAȚIUNI

Redacţionale. La cererea unor intelectuali din comuna Valea lui Mihaiu am început cu expediarea ziarului nostru la Biroul de ziare Goldschmidt din Valea lui Mihaiu ziarele nedesfăcute ne-a fost retrimise purtând nota „refuz” — „nem fogadom el”, „retour” Oradea-Mare. În baza ord. Pref. judeţului Bihor Nr. 4078/923 apărut şi în Gazeta Oficială a jud. Nr. 45 din 8 Noembrie 1923 am intervenit la Dl. Primuriscult din Valea lui Mihaiu şi am cerut sprijin în activitatea noastră. Ca răspuns biroul Goldschmidt nici acum nu ne primeşte ziarul spre vânzare, şi ni-l reînapoiază, tot aşa ca mai înainte.

Acesta este sprijinul care-l primeşte cultura românească la câţi-va kilometri dela frontiera maghiară. Chiar dacă nu ar exista ordinul de care am făcut amintire, credem că cel mai frumos fapt este de a sprijini în ţara românească cultura care nu este, decât — românească. Deocamdată atât!

D-l Prefect V. Hodor a început seria inspecţiilor administrative la secretariatele comunale din judeţ. La Tarjan secretarul nefiind în comună nu s'a ținut controlul prevăzut. La Sf. Andreiu s'a controlat mersul administraţiei, şi s'a aflat în ordine. Inspecţiile vor urma în plasa Tinca.

S'a deschis vama poştii!

Vămuirea o mijloceşte
Biroul de vămuire

„ANCORA”

Testamentul Contelui Széchenyi. Astăzi, Miercuri se desface testamentul contelui Széchenyi. Reposatul a lăsat o scrisoare prin care roagă pe membrii familiei sale să se iubească şi să nu provoace neînțelegeri în chestia moştenirii. După cât se află, el a lăsat un fond numit fundaţiunea „Inimei sfinte”. Corpul său va fi exhumat din nou şi transportat la Orosháza mai unde își are cripta şi unde a ridicat o biserică.

MARE TÂRG DE CRĂCIUN

Porcelane, pahare, picturi celebre şi bibelouri fine de porcelan originale şi antice. Service, bomboniere şi ceşti veritabile de Altoren şi Meissen, figuri de porcelan contemporane, precum şi obiecte antice de calitate pură se află în asortiment bogat la **Magazinul de obiecte antice „Helicon”** Strada I. C. Brătianu (Szaniszló) 1 Cumpărăm obiecte antice cu preţurile cele mai convenabile.

La impozitele întârziate birnicii vor plăti o dobândă de 9 la sută. Ministerul de finanţe a luat următoarele dispoziţii privitoare la plata cu întârziere a impozitelor, datorite de contribuabili: Se aduce la cunoştinţa tuturor contribuabililor că în conformitate cu art. 116 din legea contribuţiilor directe, cu începere dela 1 Ianuarie 1924, contribuţiunile înscrise în roluri şi rămase neachitate la acea dată, se vor încasa cu dobândă de 9 la sută pe an. Dobânda va fi calculată lunar în lei întregi, conform tabelii, anexată la instrucţiunile publicate pentru aplicarea legii, şi se percepe prin aceiaşi chitanţă odată cu impozitul, însă socotită deosebit. Această dispoziţiune, priveşte nu numai contribuţiunile anului 1923.

Leul a fost cotate ieri la Paris cu 970. La Zürich a fost cotate cu 2.9250